

Antoniegaarde

Frans J. Peters

Klokken

In het torentje aan de voorgevel van deze voormalige kapel hangen twee klokken te weten:

1. Een klok, gegoten door Adriaen Steylaert (Mechelen) in 1574; gewicht 205 kg met een diameter van 67 cm, toon es; tot voor kort sloeg deze klok elektrisch slechts de uurslag. Thans slaat deze klok elektrisch zowel de halve als de hele uren. Daarnaast kan deze klok ook handmatig worden geluid.

Opschrift:

*Slavator is minem naem ghegoten van Adriaen Steylaert tot Mechlen
int iaer MCCCCCLXXIIII*

De naam **Slavator** is in 1574 bij het gieten van de klok fout gespeld; moet zijn **Salvator** (redder).



De Salvator-klok (gieter Adriaen Steylaert in 1574) in oude en in nieuwe staat.



Het foutieve opschrift.

Op deze klok staan 4 medaillons ¹⁾:

- a. Het beeld van de Zaligmaker met de wereldbol waarboven 'n kruis, en de rechterhand opgeheven.
- b. Maria's kroning met de beeltenis van de Vader, de Zoon en de H. Geest in de gedaante van 'n duif en zes Engelen-figures.
- c. Onze Lieve Vrouw (op de manesikkel) met het Goddelijk Kind.
- d. 't Laatste Avondmaal: Christus met zijn twaalf apostelen.

2. Een klok, gegoten door Petit & Fritsen in 1949 met een diameter van 48 cm.

Opschrift:

AD 1949 Petit et Fritsen me fuderunt

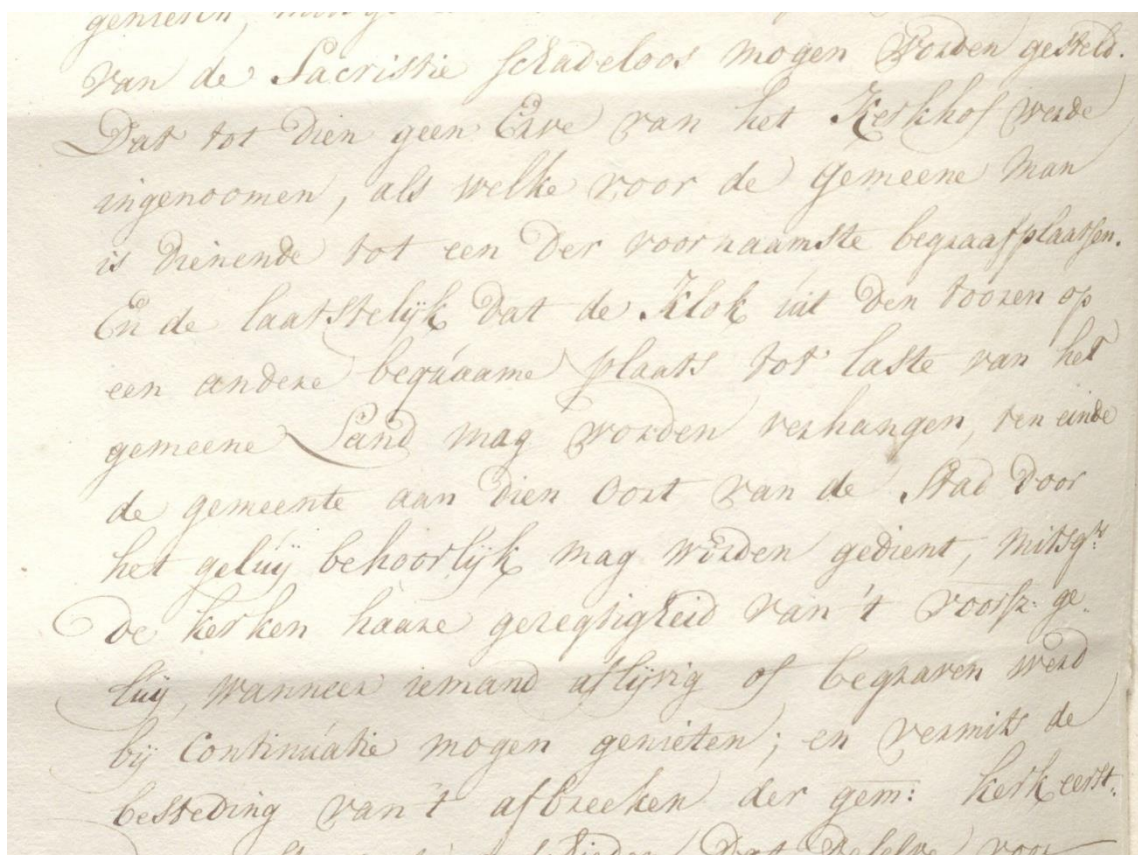
Deze klok kwam in de plaats van een klok van Petit & Fritsen, maar dan uit 1791 en sloeg destijds het halfuurslag. Deze klok is tijdens WOII door de Duitsers gevorderd en op 11 februari 1943 uit de toren gehaald. De bestemming is niet te achterhalen, maar vermoedelijk omgesmolten. De huidige klok kan thans ook handmatig worden geluid.



De Petit & Fritsen-klok (1949) oude staat. Beide klokken sinds maart 2026 in nieuwe staat (foto: Hans Zegers).

De Steylaert-klok, alsmede de vorige Petit & Fritsen-klok (uit 1791) zijn overigens afkomstig van de voormalige Sint-Jacobskerk; het gebouw waar thans de Gemeentelijke Erfdienst is gevestigd, nl. het Groot Tuighuis aan de Bethaniestraat 4. Deze voormalige Sint-Jacobskerk is bij inname van de stad door de Staatsen in 1629 onteigend en heeft een nieuwe functie gekregen. Sinds 1689 wordt het een Paardenstal ten behoeve van de bezettende macht. Later is de functie gewijzigd en wordt het een Krijgsvoorraadhuys. Om dit te kunnen realiseren voor de nieuwe functie moet het klokkentorentje en de kosterswoning worden afgebroken, alsmede een gedeelte van het kerkhof wordt opgeofferd. Dus wordt het klokkentorentje in 1732 gedeeltelijk en in 1752 geheel gesloopt en de twee klokken uit de toren verwijderd. Hoewel deze niet meer werden geluid voor de erediensten, functioneerde deze nog wel bij begrafenissen op het aanwezige kerkhof: *'Het Gelui over de Dooden'*. Die functie zou dus verdwijnen. Om dit te voorkomen heeft de Landsregering de Raad van Staaten van de stad opgedragen een andere plaats voor de klokken te gaan zoeken. Intussen was het stadsbestuur eigenaar geworden van de Sint-Antoniuskapel en heeft daarom in 1752 besloten op kosten van de Staaten van de stad tegen de voorgevel van de Sint-Antoniuskapel een nieuwe klokkentoren te bouwen en daarin beide klokken te hangen: *'tegen den Voorgevel der St. Antonis Kapel zoude eenen nieuwen Toren gebouwd, en de twee Klokken daar in gehangen worden'* ²⁾

→



Detail 'Brief den Regering aan den Raad van Staaten'; notulen van 5 juni 1751 betreffende het herplaatsen van de klok van voormalige Sint-Jacobskerk naar een 'bequaame plaats' (dat is geworden de Sint-Antoniuskapel aan het eind van de Hinthamerstraat).
 (367 Resoluties Raad van State, 1751 mei – augustus; Bestandsnaam: NL-HtBHC_178_367_0001.jpg)

Sinds 2 maart 2026 slaat de 1^{ste} klok elektrisch zowel het halfuur als het hele uur en beide klokken kunnen nu ook handmatig worden geluid. Dankzij diverse sponsors heeft de Stichting Bossche Klokkenluiders Gilde een van haar doelstellingen kunnen realiseren, nl. Bossche klokken handmatig te kunnen luiden, zoals dit gedurende vele eeuwen was gebruikelijk. Het is de bedoeling dat deze klokken slechts worden geluid bij heuglijke momenten binnen het tehuis, denkend aan viering van een kroonjaar of bepaald jubileum van een van de bewoners. Maar ook kunnen de klokken worden geluid voor een treurige gebeurtenis binnen het tehuis. Daarnaast kunnen beide klokken worden geluid op verzoek van het gemeentebestuur bij een stedelijk evenement, zoals bijv. op 4 mei, de Dodenherdenking.

Deze sponsors hebben met hun financiële steun dit project kunnen realiseren:

- Stichting Loyer's of Kuysten's Gasthuis-genaamd de Twaalf Apostelen
- Van Lanschot's Stichting
- De heer J. Timmermans
- Mr. Paul de Gruyter Stichting
- Stichting Van der Linden Fonds
- Diverse particuliere giften

Geschiedenis voormalige kapel in het kort



*Prentbriefkaart (Jan Hendrik Verheyen, ca. 1800)
(Erfgoed 's-Hertogenbosch nr. 0006087)*

Aanvankelijk stond de Sint-Teuniskapel bij de oude Baseldonsche - of Sint-Teunis-poort. Die poort leidde de weg naar Den Dungen. Toen deze kapel in verval raakte, heeft men aan het einde van de Hinthamerstraat in 1491 de Sint-Antoniuskapel gebouwd, waarvan de huidige gevel nog in tact is en onderdeel was van een één-beukige kapel, vermoedelijk in opdracht van de Broederschap van de H. Antonius Abt. Antonius werd aangeroepen ter bestrijding van het "Heylig of St. Anthonius vuer" (= brood-

vergiftiging: een gevreesde ziekte die duizenden slachtoffers eiste).

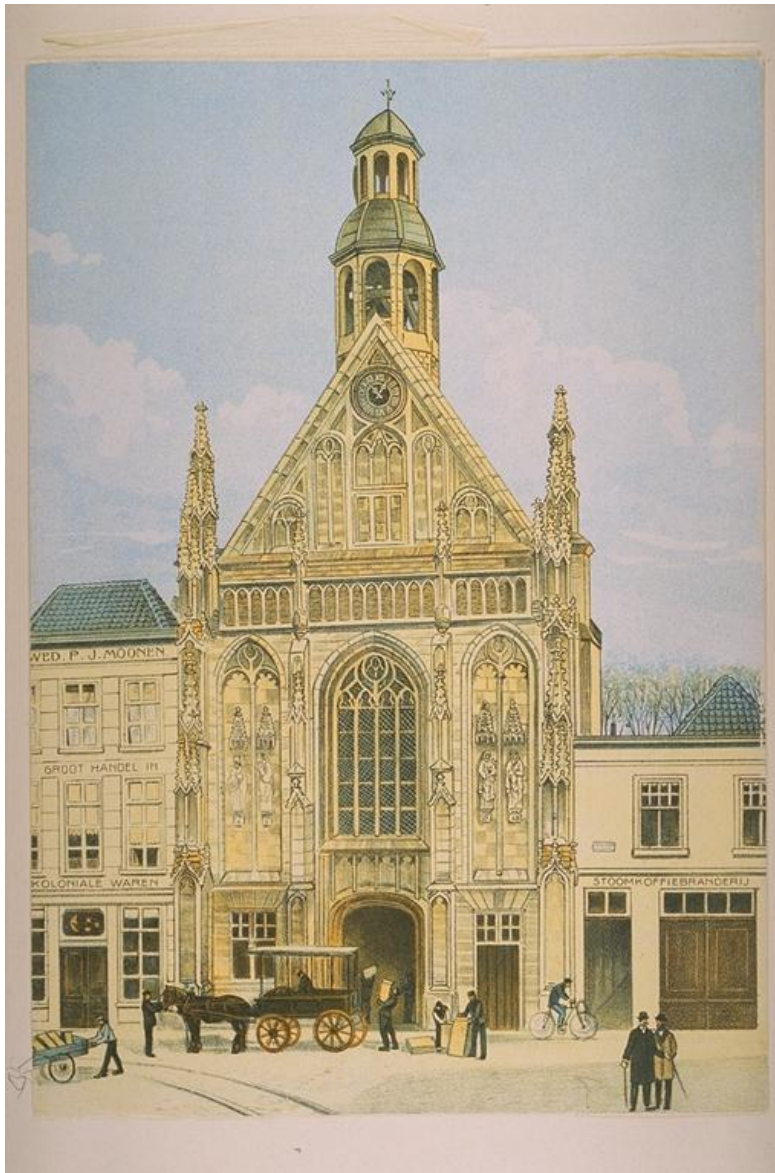
Na tijdens de beeldenstorm van 1566 te zijn vernield, wordt het gebouw in 1609 hersteld door de broederschap. Maar raakte weer in verval in 1629 na het beleg en de verovering van de stad. De kapel heeft toen veel geleden, wordt aan de eredienst onttrokken en gedeeltelijk afgebroken; de voorgevel blijft bestaan. In 1752 wordt het oorspronkelijke torentje vervangen en daarin worden beide eerdergenoemde klokken gehangen. Dat nieuwe open torentje is ontworpen door architect Van Warmond.

In 1955 wordt er een nieuwe kapel gebouwd, als onderdeel van het erachter gelegen Anthoniegaarde-bejaardenhuis (zie foto). Ook deze is aan het eind van de vorige eeuw afgebroken.



*Interieur voormalige kapel
(Fotobureau Farla;
Erfgoed 's-Hertogenbosch nr. 0084079)*

Voorstel in de Gemeenteraad: afbraak voorgevel van de Antoniuskapel



Een kwestie, waarover in 1887 de landelijke pers heeft bericht, is een voorstel in de gemeenteraad van 21 juni dat jaar om de voorgevel, die in feite slechts dient voor het uurwerk en de klok en van gemeentewege wordt onderhouden, te slopen. Wat is het geval: panden links en rechts van de kapel zijn eigendom van de heren L. en F. Meuwese van de firma Weduwe P.J. Moonen, een groothandel in koloniale waren en een stoom-koffiebranderij. De gevel is volgens hen bouwvallig en de bepleistering laat los. Zij willen graag in de plaats daarvan een nieuw pand bouwen, omdat zij al de ruimte achter de gevel in gebruik hebben. In eerste instantie maken B&W bezwaar tegen de sloop, *'omdat het vervallen van het daar-bestaande uurwerk een ongerief zou zijn voor het publiek. Alleen voor het geval dat eene zoodanige inrichting in de plaats zou komen, die het voortbestaan van het uurwerk mogelijk maakte, zou dit bezwaar kunnen ter zijde gesteld worden'*.

Brabantcollectie/Tilburg University (Prent (H55/420.11 Anth(1))

Bij de heren Meuwese *'is toen het denkbeeld gerezen hieraan te voldoen door het optrekken van een gebouw (.....) namelijk met een hoogen topgevel, die het openbare uurwerk zou blijven bevatten.'*

Maar men verwacht dan wel, geziene de hoge kosten, vanwege de gemeente een geldelijke bijdrage.

Curieus is dat een broer van de genoemde broers Meuwese, nl. P.M.J. Meuwese, zitting heeft in de gemeenteraad. De gemeenteraad besluit de beslissing aan te houden en *'het raadzaam te vinden ter plaatse te gaan onderzoeken, alvorens over te gaan tot een werk dat duizenden guldens vordert'*. De raadsvergadering van 25 augustus is dit item weer geagendeerd. Onderdeel van de discussie is tevens een brief van 5 augustus 1887 van Minister van Binnenlandse Zaken, waarin de regering bezwaar oppert tegen opruiming. De burgemeester wil *'gaarne het gevoel van den Raad in deze vernemen'*. Er ontstaat wederom een lange discussie met zowel voor- als tegenstanders. Sommigen vinden dat de gevel wel enige geschiedkundig waarde heeft, maar geen kunstwaarde. Er wordt alsnog geen besluit genomen. Er is ondertussen advies gevraagd aan de gemeente-architect. Die verwijst in zijn brief d.d. 12 juli 1887 aan B&W en Raad naar een schrijven d.d. te geven 20 september 1883 van de Minister

van Binnenlandse Zaken, gericht aan alle gemeente-besturen, waarin wordt gevraagd hem in te lichten dat, *'zodra het voornemen bestaat tot slooping of tot het verrichten van herstellingen of verbouwingen van oude stadskuizen, kerken, torens, kasteelen, poorten, merkwaardige gevels of andere gedenkteekenen van onze geschiedenis en kunst, daarvan voortaan tijdig kennis te geven'*. Dus stelt de gemeente-architect voor tot voorzichtigheid en niet voorbij te gaan aan genoemd schrijven.

Diverse discussies, gevoerd door zowel voor- als tegenstanders, heeft als resultaat er toe geleid dat de gevel tot op heden nog steeds als een mooie fraaie afsluiting oogt aan het eind van de Hinthamerstraat. Wellicht heeft het fijntjes refereren naar onderstaand ingezonden artikel in de *'Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant'* van 9 augustus 1887 een handje geholpen:

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie)

Mijnheer de Redacteur!

Ik vraag eene plaats in uw veelgelezen blad, om uwe aandacht, en meer bijzonder die der burgerij van 's-Hertogenbosch te vestigen op een plan, dat schijnt te bestaan, om de stad van een zijner schilderachtigste monumenten, die waarlijk niet talrijk zijn, te berooven.

Er zou namelijk plan bestaan, om de teekenachtige gevel der St. Antonius-kapel op het einde der Hinthamerstraat – die aan de stad behoort, te sloopen. Het terrein zou (zoo gaat het gerucht) aan een raadslid worden afgestaan, die (misschien nog wel met subsidie der stad) de keurige gothieke gevel zou doen vervangen door een ander gebouw, vermoedelijk in klassieken sluizenstijl opgetrokken.

Het is te hopen, dat het geheele plan in den doofpot blijve, hoewel reeds in het geheim, zooals hier te doen gebruikelijk is, alles tot volvoering schijnt voorbereid te zijn. Het zoude waarlijk een onvergeeflijk vandalisme zijn, dat de stad zelf een zijner monumenten ging sloopen, zonder dat daarvoor eene te billijken reden bestond. Er zijn, behalve de St. Janskerk, nagenoeg geen overblijfselen meer van de oude stad en nu zou de raad, waarin men den mond vol heeft van liefde voor de stad, en belangstelling voor kunst, zulk een besluit durven nemen. Zulk een besluit zou de verachting van heel het land, van geheel de nakomelingschap ten volle verdienen! De ingezetenen behooren tijdig kennis te dragen van de voorgenomen verandering; zonder twijfel zullen zij zich algemeen daartegen verzetten.

's-Bosch 6 Aug. '87 v. L.

Klokkentorentje

Omdat het torentje in zeer slechte staat verkeerde, heeft pandeigenaar Woningcorporatie Zayaz opdracht gegeven aan Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V. uit Vught het torentje en het dak te renoveren en restaureren. Nadat de werkzaamheden aan het torentje waren afgerond heeft Klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts te Asten de twee klokken teruggeplaatst en op verzoek van het Bossche Klokkenluiders Gilde er voor gezorgd dat beide klokken handmatig geluid kunnen worden. Slechts de Steylaertklok (1574) slaat nu elektrisch de halve en hele uren de tijd. Beide klokken kunnen op verzoek handmatig worden geluid.

Het karwei is door Eijsbouts op 2 maart 2026 opgeleverd. Op 26 mei 2026 heeft het Bossche Klokkenluiders Gilde onder belangstelling van enige sponsors, vele bewoners van Antoniegaarde en omwonenden de officiële handeling laten verrichten; dit gebeurde middels het handmatig luiden van beide klokken door enerzijds wethouder Cultuur mevrouw M. van der Sloot de Steylaert-klok en de heer H. van Meeuwen (namens Stichting Loyer's of Kuysten's Gasthuis genaamd de Twaalf Apostelen), die de Petit & Fritsen-klok heeft geluid.



Beelden voorgevel

De oorspronkelijke beelden in de gevel, de H. Maagd, St. Anthonius Abt, St. Genoveva en de H. Maria Magdalena, zijn van de hand van de Bossche beeldhouwer Hendrik van der Geld en dateren uit 1910. Deze beelden waren vanwege wisselende weersomstandigheden in zeer slechte staat. Daarom zijn door beeldhouwer Ton Mooy uit Amersfoort vier exacte kopieën gehakt uit het duurzamere Bentheimer zandsteen en staan sinds december 2007 op hun oude vertrouwde plaats aan de gevel. Ton Mooy heeft overigens voor de Sint Janskathedraal o.a. zes nieuwe engelen, die waren verdwenen, ontworpen en gemaakt, waaronder de zeer bekende bel-engel.



*Voorgevel kapel in 1887, nog zonder beelden
(Erfgoed 's-Hertogenbosch nr. 0008127;
fotograaf onbekend)*



*Nieuwe beelden aan de voorgevel sinds december 2007
(Foto's Hans Zegers)*



Uurwerk ³⁾

In het klokkentorentje is nog een uurwerk uit 1856 aanwezig, maar heeft thans geen functie meer. Het staat nog wel op de originele plaats. Bij een destijds diepgaande inspectie werd geconstateerd dat het om een degelijk uurwerk ging, geschat eind 19de eeuw, met een uurslagwerk en halve uren voluit en voorzien van een graham-gang. En op één van de lichters was gegraveerd "A. de Jong".

De maker is dus Adriaan de Jong (1838 - 1894) uit Helvoirt, een befaamd horlogemaker en fabrikant van torenuurwerken. In de 19^{de} eeuw heeft hij mechanische uurwerken en carillontrommels gebouwd. Sommigen zijn bewaard gebleven en museaal tentoongesteld of gerestaureerd. In het Hoofdgebouw van Coudewater (Rosmalen) staat een gerestaureerd uurwerk van A. de Jong tentoongesteld. Ook is zijn naam opgedoken bij het uurwerk in de in de Sint Janstoren te 's-Hertogenbosch. Daar heeft hij als reparateur aan het carillon en het uurwerk gewerkt.



Tekst op de lichter:

1856 A de Jong

Afmetingen l*b*h*:

168 x 55 x 65

Materiaal:

industriële platijzer

Constructie:

draadstangen + moeren

Opmerking:

Destijds in 1970 door

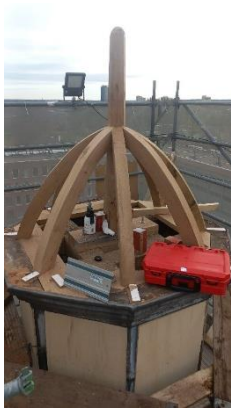
Eijsbouts

geëlektrificeerd.

Het nog aanwezige (maar nu niet meer werkende) uurwerk in de klokkentoren

Het 'henneke' op de torenspits ⁴⁾

Het 'henneke' op de spits en de wijzerplaat van de klok is opnieuw verguld en glanst weer als vanouds. Waarom geen gebruikelijke haan op de spits, maar 'n 'henneke'? De oorsprong hiervan kent overigens een apart verhaal. In het kort: Keizer Karel V (Heer der Nederlanden (1515), koning van Spanje (1516) en keizer van Duitsland (1519)) bezocht op een koude winterdag in december 1545 met zijn echtgenote Isabella van Portugal onze stad, tevens vergezeld van een hele stoet van bisschoppen en edelen. De stoet kwam via de Hinthamerpoort binnen. De slee, waarin Isabella was gezeten, raakte met het nemen van een bocht een flinke steen en viel om. De mannelijke toeschouwers schrokken, maar bleven staan. De vrouwen echter snelden meteen te hulp en konden een val van de keizerin verhinderen. Karel V was uiteraard zeer tevreden met deze hulp en wilde de vrouwen belonen. Maar hoe? Hij zag de kapel en constateerde dat er geen windvaan op de spits stond. Dus bekroonde hij de torenspits, niet met een haan, maar met 'n 'henneke'. Over dit voorval heeft Niek de Rooij in zijn revue 'O, bedoelde dè!' uit 1943 een liedje gemaakt over dit bezoek van het keizerspaar en genoemde voorval.



Foto's Hans Zegers, Zayaz



Op de kapel

*In Den Bosch, het is echt waar
ging het vroeger dikwijls raar
dat leert dit leuk geval
al klinkt het ietwat mal.
De kapel van 't Hint'mer end
kreeg heel onverwacht present
draaiend op een pen
een vorstelijke hen.*

*Keizer Karel en zijn vrouw
kwamen in de winterkou
eens naar de Hertogstad
waar het pas geijzeld had.
Op het uur dat was gemeld
stonden feestelijk opgesteld
in een lange rij
de schout en burgerij.*

Refrein: *Op de kapel van 't Hint'mer end
daar staat een henneke.*

*Tok, tok, tok, een henneke.
Het heeft nog nooit z'n stert gezien*

*'t Vorstelijk paar deed zij entree
in 'n fijne arreslee
men juichte en zong luid
het hoogste liedje uit.
Maar o jee, daar lag 'n steen
en men viel er overheen.
D'edelvrouw, wat schrik
zat midden in de slik.*

*'t Mansvolk dè bleef stokstijf staan
deed net als de torenhaan.
Maar het vrouwencontigent
hielp het zaakje overend.
Keizer Karel streek zijn baard.
Dat was een cadeautje waard
en schonk een kiep
voor op de torenpiek.*

*dèt aardig beest.
De vraag die blijft:
Waarom is dè nou krek
een hen geweest?*

Klokkengieters

- **Adriaen Steylaert (ook wel geschreven als Stylaert); een vergeten Mechelse klokkengieter ⁵⁾**

In de vijftiende en zestiende eeuw zijn Mechelen én 's-Hertogenbosch de twee belangrijkste gieterscentra, waar men het gietersvak kon leren.

Adriaen, klokken- en geschutgieter, moet omtrent 1530 zijn geboren te Mechelen (België) uit het huwelijk van Jan Steylaert en Clara Wouters. Zijn grootmoeder aan vaderszijde was Elisabeth Fierens. Haar zuster, Catharina Fierens, was gehuwd met Jacob Waghevens (ca. 1500-1574), de bekende klokgieter van Mechelen. Dus is Adriaen een achterneef van die vermaarde gieter Jacob Waghevens, deze heeft hem de eerste grondbeginselen van het klokkengieteren bijgebracht. Zij hebben veel samengewerkt. Na het overlijden van Jacob werkt Adriaen nog in Jacob's werkplaats. Dat blijkt uit het feit dat op de klokken van Steylaert verschillende motieven worden aangetroffen, die ook door Jacob zijn gebruikt. Adriaen goot zijn klokken tussen 1563 en 1580. Adriaen is gehuwd met Maijcken Van den Dycke. Zijn oudoom Jacob is peter bij de doop van Catharina (geb. 21 juli 1566), het eerste kind van Adriaen en Maijcken. Maijcken is vóór 1580 overleden. Op 19 januari 1580 hertrouwt Adriaen met Clara Van Middeldonck. Ongeveer een jaar later overlijdt Adriaen, want zijn tweede vrouw, Clara van Middeldonck staat op 1 januari 1582 genoteerd als weduwe.

De befaamde gieter Adriaen heeft voor de historische beiaard van de kathedraal Sint-Rombouts te Mechelen in 1564 een luidklok (hoog 88 cm, diameter 106 cm, gewicht ca. 860 kg) gegoten, namelijk de **Gielisklok** (de Sint-Romboutstoren en de kathedraal zijn UNESCO-Werelderfgoed). De klok maakt vandaag de dag deel uit van het basregister van de beiaard in de kathedraal.

Andere klokken hangen in Hulst, Madrid, Merksem, Zoetermeer, Seton (UK), Diest en Wolfenbüttel (Dld.). Ook is Adriaen bekend als geschutgieter.

De stamvader van de befaamde gietersfamilie is Henricus Waghevens, de grootvader van Jacob. De oudste klok van de beiaard in de Sint-Romboutstoren te Mechelen is de 'Jesus', gegoten in 1480 door Henricus.

- **Petit en Fritsen ⁶⁾**

In de 17^{de} eeuw zijn vele Lotharingse klokkengieters naar Duitsland en Nederland gegaan. Enerzijds vanwege de verschrikkingen van de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) en anderzijds op economische gronden. Het gebied was zo klein om onmogelijk emplooi te vinden. De meeste gieters zijn dan ook bij uitstek rondreizende gieters geworden en klinken zodoende hun klokken vanuit vele torens. De bekendste zijn de gebroeders François en Pieter Hemony, afkomstig uit Levécourt (dept. Haute-Marne (Fr.)).

De familie Petit is afkomstig uit Montigny-le-Roi (Franse Lotharingen). In 1688 trouwt bronsgieter Jean François Petit met Marie Jullien (broer van klokkengieter Alexius Jullien). Uit dit huwelijk worden Jean (Montigny-le-Roi 1692-Someren 1768) en Joseph (Montigny-le-Roi 1695-Someren 1745) geboren. Omdat beide ouders van de jongens zijn overleden (vader 1695/moeder 1703), zijn zij opgenomen bij hun oom Alexius Jullien (broer van moeder), die toen als klokkengieter woont te Weert. Kort daarna verhuist de familie naar Lier. Hier hebben Jean en Joseph Petit het vak van klokkengieter geleerd. Jean heeft samengewerkt met zijn neef Godefroy Jullien en zijn broer Joseph. Jean woont dan te Nederweert. In 1721 trouwt hij met Maria van Haendel, dochter van een brouwer te Helmond en gaat daar later wonen. Jean heeft zijn zoon Johan (1727-1749) tot klokkengieter opgeleid en samen met hem in de periode 1744-1748 een aantal klokken gegoten. Maar in 1749

overlijdt de zoon. Jean Petit heeft daarom geen opvolger. Zijn echtgenote overlijdt begin 1768 en hij is daarna verhuisd naar Someren, waar hij eind 1768 aldaar overlijdt.

Joseph trouwt in 1720 met Johanna Guns en woont in Someren. Daar worden zeven kinderen geboren, waarvan er twee Alexius (Someren 1720-Aarle-Rixtel 1801) en Petrus (Someren 1731-Someren 1765) klokkengieters worden. Joseph heeft weinig klokken gegoten. Hij sterft in 1745 in Someren. Zoon Petrus Petit (Someren 1731-Someren 1766) werkt in de periode van 1752-1765 veel met zijn broer Alexius. Petrus huwt in 1762 met Maria Meijen en zij krijgen twee dochters. In 1765 overlijdt Petrus. Alexius, de oudste zoon van Joseph, huwt te Aldekerk met Maria Slex; zij krijgen 14 kinderen, waarvan vele zonen klokkengieter worden. Alexius verhuist in 1782 naar Aarle-Rixtel. Na de laatste mannelijke Petit in de leiding van de klokkengieterij gaat het bedrijf verder onder leiding van uurwerkmaker Isaac Fritsen, die is gehuwd met de dochter Maria Aldegonda dochter van Alexius. Uit dat huwelijk wordt Henricus Fritsen geboren en dat is de stichter van Petit & Fritsen te Aarle-Rixtel in 1815. Sinds 23 april 1976 voert men het predicaat Koninklijke Petit & Fritsen.



*Sinds 1907 is de klokkengieterij gevestigd in een monumentaal pand aan de Klokkengietersstraat 1 te Aarle-Rixtel.
(Foto: Chris Peel)*

Petit & Fritsen heeft in 1959 bij het monument op de Waaldorpervlakte (onthuld op 3 mei 1946) te Den Haag een klokkenstoel met één grote luidklok geplaatst, genaamd de *Bourdon* van 4620 kg. Tijdens de Dodenherdenking op 4 mei wordt om 20.00 uur deze klok geluid en vervolgens twee minuten stilte gehouden. Deze klok is een geschenk van de burgers van Den Haag en op 30 april 1959 aan de gemeente geschonken. Naast de Dodenherdenking wordt de klok ook geluid bij uitvaarten van het Koninklijk Huis.

Opschrift (tekst van prof. R.P. Cleveringa) op de rand van de klok:

Ik luid tot roem en volging van hen die hun leven gaven tot wering van onrecht, tot winning der vrijheid en tot waring en verheffing van al Neerlands geestelijk goed.



*Deze foto is gelicentieerd onder
de Creative Commons Attribution 2.0
Generic-licentie.*

Koninklijke Eijsbouts Klokkengieterij en Fabriek van Torenuurwerken b.v. (anno 1872) uit Asten en de Koninklijke Klokkengieterij Petit & Fritsen (anno 1660) uit Aarle-Rixtel hebben per 1 mei 2014 hun krachten gebundeld. Reden: Petit & Fritsen heeft een opvolgingsvraagstuk en Eijsbouts zoekt naar mogelijkheden zijn internationale positie verder uit te bouwen en te versterken. Beide bedrijven zijn échte familiebedrijven die kunnen bogen op een roemruchte historie. Zij trekken klanten vanuit de verste hoeken van de wereld vanwege de uitzonderlijke kwaliteit van hun beiaarden en luidklokken.

De directie van Petit & Fritsen, vanaf de start:

1. Jean Francois Petit
2. tot 1745 Joseph Petit (1689-1745)
3. 1745-1786 Alexius Petit (1720-1801)
4. 1786-1815 Hendricus Theodorus Petit (1751-1815)
5. 1815-1873 Petrus Henricus Fritsen (1784-1875)
6. 1873-1903 Alexius Engelbertus Fritsen (1822-1903)
7. 1903-1951 Hendrikus M.H.F. Fritsen (1874-1951)
8. 1951-1997 Henricus Fritsen (1926-1997)
9. tot 1986 Franciscus Fritsen 1956 en Henny Fritsen
10. 1986-2014 Franciscus Fritsen 1956

Geraadpleegde literatuur

- ¹⁾ 'Sint-Jansklokken', Godsdienstig weekblad voor het Bisdom 's-Hertogenbosch, 28-03-1925
- ²⁾ 'Historie der Stad en Meyery van 's-Hertogenbosch', Mr. Johan Hendrik van Heurn, deel 4, pag. 150
- ³⁾ 'Stichting tot Behoud van het torenuurwerk', www.torenuurwerk.nl
- ⁴⁾ 'Rond de Geerlingse brug', Jan van Dijk, 1994
- ⁵⁾ 'Nieuwe informatie over een klok voor de Sint-Martinuskerk van Asse, gegoten in 1576 door Adriaen Steylaert (ca. 1530), klokgieter en kanongieter van Mechelen', François Van der Jeught, Mechelen, 2015
- ⁶⁾ 'Van Paardebel tot speekklok', André Lehr (campanoloog), 1981 en 'Alexius Julien, Lotharings klokkengieter te Weert en Lier', 't Land van Ryen, Driemaandelijks Kultureel Liers Tijdschrift, 1968 overdruk, A. Lehr